

MERHABA,

3 Şubat 2026'da dergimizin danışma kurulu üyelerinden sevgili Şemsa Özar'ı kaybettik.

Şemsa Özar, 1990-2018 yılları arasında Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalıştı. Feminist iktisat alanında yürüttüğü çalışmalarla; kadın emeği ve istihdamı, kadına yönelik şiddet, sosyal politika, kalkınma iktisadı, enformel istihdam, mikro ve küçük işletmeler, militarizm ve zorunlu göç gibi pek çok konuda oldukça değerli araştırmalar ve yayınlar bıraktı. İktisada kadınların yaşam deneyimlerinden bakmayı; ekonomi kavramlarının arkasında kimlerin emeğinin, yoksulluğunun ve eşitsizliğinin bulunduğunu görünür kılmayı çalışmalarının merkezine yerleştirdi. Özellikle kadınların ev içinde harcadığı, çoğu zaman ekonomik göstergelerde ve toplumsal değerlendirmelerde görünmeyen emeğin hesaba katılması için ısrar etti. Kadın işçilerin, yoksul kadınların ve güvencesiz çalışanların deneyimlerini iktisadi araştırmanın konusu hâline getirirken, toplumun ezilen ve emeği görünmez kılınan kesimlerinin sözünü, deneyimini ve mücadelesini bilgi üretiminin merkezine taşıdı.

Onunla yolu kesişen meslektaşları, hayatına dokunduğu öğrencileri ve dostları olarak, hepimiz için çok özel bir yeri olan sevdiğimiz birini kaybetmenin derin hüznünü yaşıyoruz.

Dergi üyelerimizin birçoğu onu ilk olarak Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü'ndeki toplumsal cinsiyet ve iktisat dersleri aracılığıyla tanıdı. 2000'li yılların başında Boğaziçi Üniversitesi Kadın Araştırmaları Kulübü'nün (BÜKAK) kuruluş sürecinde, Nükhet Sirman ve Yeşim Arat ile birlikte, kulübe destek veren isimlerin başında geliyordu. Emekli olana kadar uzun yıllar BÜKAK'ın akademik danışmanlığını yürüttü.

2006 yılında, *Feminist Yaklaşımlar* dergisinin editörleri ve aynı zamanda kurucu üyelerinin, akademi ile aktivizmi buluşturmayı amaçlayan ve internet üzerinden yayımlanacak hakemli bir dergi projesi için danışmanlık desteği almak üzere kapısını çaldığı ilk kişilerden birisi yine Şemsa Özar'dı. Hiç tereddüt etmeden danışma kurulunda yer almayı kabul etti. Üniversite ve kulüp çalışmalarımızdan başlayarak feminist yayıncılık serüvenimiz boyunca kapısının bize her zaman açık olduğunu bildiğimiz; önerilerimizi dikkatle dinleyen, bize destek olan ve çok değerli katkılar sunan hocamızı çok özlüyoruz. Şemsa Hoca'mız hayatımızın farklı dönemlerinde her birimize ayrı ayrı dokundu; sıcacık gülümsemesi ve samimiyetiyle bize ve etrafına hep güç verdi.

Bu sayıda, onu tanıyan, onunla çalışan ve ondan öğrenen isimlerin kaleminden Şemsa Özar'ı farklı yönleriyle hatırlıyoruz. Gülay Günlük-Şenesen “Şemsa Özar'ın Bizlere Gösterdikleri” başlıklı yazısında onun, araştırmalarına yaklaşımını bütüncül, bağdaştırıcı, buluşturucu ve dönüştürücü bir çerçeveden nasıl şekillendirdiğini anlatıyor. Emel Memiş, “Nasıl Ölçtüğün Politiktir: Şemsa Özar'ın Feminist İktisadi Üzerine” yazısında Şemsa Özar'ın ana akım iktisat yaklaşımlarına feminist bir perspektifle yaptığı müdahaleleri inceliyor. Şemsa Özar'ın, kadınların deneyiminin, yoksulluğun zaman boyutunun, bakım yükünün, güç ilişkilerinin ve hane içi eşitsizliklerin iktisat bilimi açısından önemini vurguladığı çalışmalarından hareketle, iktisadi ölçüm araçlarına ve veri yaklaşımlarına getirdiği eleştirel bakış açısının izini sürüyor. Begüm Özkaynak, “Şemsa Özar'ın Araştırmacı Mirası” yazısında, Şemsa Özar'ın bilgi üretimi ile toplumsal dönüşüm arasında kurduğu ilişkiye odaklanıyor; Şemsa Özar'ın araştırma için yola çıkarken doğrudan gözlemlediği ve çoğu zaman ana akım iktisat tarafından görülmeyen toplumsal sorunlardan hareketle şekillendirmesinin önemini tartışıyor. Bu yaklaşımın araştırmanın bütün aşamalarında sorulan soruları değiştirdiğini ve veriyi sayılmayanı saymak, görülmeyeni göstermek için bir araç olarak nasıl yeniden tanımladığını ortaya koyuyor.

Nükhet Sirman, “Şemsa ile 'Katman Katman' Düşünmek” başlıklı yazısında, Şemsa Hoca ile birlikte düşünme deneyimini paylaşıyor. Şemsa Özar'ın hakikat kavramına nasıl çok boyutlu yaklaştığını, araştırmalarında toplumsal, ekonomik, siyasal ve tarihsel bağlamın bütünlüklü bir şekilde ortaya konulmasına nasıl özen gösterdiğini, araştırmalarının güç ilişkilerine odaklanma biçimini ele alıyor. Nükhet Sirman da Şemsa Özar'ın akademik çalışmalarının eşit ve adil bir toplum için verdiği mücadeleden bağımsız ele alınamayacağını altını çiziyor. Özlem Aslan ise “Şemsa Özar ve Feminist İhtimam” yazısında, Şemsa Özar ile yollarının kesiştiği çeşitli anları aktarırken onun inatla sürdürdüğü dayanışma, kolektif üretim ve umudu çoğaltma pratiklerini hatırlatıyor. Zeynep Kadirbeyoğlu “Kahkaha ve Direniş: Toplumsal Adalet İçin Araştırma ve Aktivizm El Ele” başlıklı yazısında, Şemsa Özar'ın akademinin sınırlarını aşan aktivizmini; Barış için Akademisyenler'den kampüsteki taşeron işçilerin hak mücadelesine, Cinsel Tacizi Önleme Komisyonu'ndan Boğaziçi Üniversitesi Mensupları Tüketim Kooperatifi'ne uzanan farklı dayanışma ve örgütlenme deneyimleri üzerinden ele alıyor.

Ayrıca bu sayıda, Şemsa Özar'ın Emel Memiş ve Burcu Yakut-Çakar ile kaleme aldığı, dergimizin geçmiş sayılarında yer alan iki yazı yer alıyor. Emel Memiş ile yazdığı, “Feministler İçin Yeni Bir Mücadele Alanı: Yaşlı Kadın Yoksulluğu” dergimizin 2024 yılında yayımlanan 45. sayısında yer aldı. Bu yazı, klasik iktisadın göz ardı ettiği konulardan biri olan yaşlı kadın yoksulluğunu ele alıyor. Kadınlar için yaşlanmanın toplumsal ve politik boyutlarını, özellikle yoksulluk, bakım

ihtiyaçları ve sistemik eşitsizlikler açısından inceliyor. Burcu Yakut-Çakar ile kaleme aldığı “Aile, Devlet ve Piyasa Kısılcığında Boşanmış Kadınlar” yazısı ise derginin 2012’de yayımlanan 16. sayısında yer alıyor. Türkiye’de boşanmış kadınlarla yapılan bir araştırmanın bulgularından hareketle, kadınların boşanma sonrası karşı karşıya kaldığı sorunları ele alan bu yazı, Türkiye’deki refah rejiminin kamu, aile ve piyasadan oluşan üç bileşeninin boşanmış kadınlara karşı ayrımcı ve eşitsiz tutumu nasıl yeniden ürettiğini tartışıyor. Yazının yeniden yayımlanması vesilesiyle Burcu Yakut-Çakar’ın kaleme aldığı önsözde de vurguladığı gibi, makalenin yayımlandığı 2012 yılından bu yana geçen zamana rağmen “aile, devlet ve piyasa kısılacı” kavramsallaştırması geçerliliğini koruyor; kadınların güvenceli istihdama erişimindeki eşitsizlikler, karşılıksız bakım emeğinin kadınlar üzerindeki yükü ve bireysel sosyal haklara erişimdeki sınırlılıklar sürüyor. Tüm bu devamlılıklar ise Şemsa Özar’ın kadınların ekonomik bağımsızlığı, karşılıksız emeği ve sosyal hakları bağlamında sorduğu soruların yalnızca makalenin yazıldığı dönem içindeki değil, günümüzdeki iktidar ilişkilerine de ışık tuttuğunu gösteriyor.

Bu özel sayıda yer alan yazıların ortak biçimde vurguladığı gibi, Şemsa Hoca’nın bizlere bıraktığı en değerli miraslardan biri, farklı sorular sormaya, araştırmaya, düşünmeye ve üretmeye devam etme arzusu; başka bir ifadeyle, mücadeleyi sürdürme çağrısıydı.

Onu hep bu sayının kapağında gördüğünüz, Zeynep Kadirbeyoğlu’nun çektiği fotoğraftaki gibi nazik ve sorgulayan bakışlarıyla hatırlayacağız.

Hocamızı sevgiyle ve özlemle anıyoruz.